Gemeente Albrandswaard

Paragraaf 2 - Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Aanleiding en achtergrond

Omschrijving (toelichting)

De Gemeente Albrandswaard voert actief beleid op de beheersing van de risico's die de gemeente loopt. Door een scherp inzicht in de actuele risico's wordt de organisatie in staat gesteld om op verantwoorde wijze besluiten te nemen. Ook wordt gekeken naar de maatregelen die worden getroffen om de risico's af te dekken. Voor de risico's waarvoor geen maatregelen getroffen kunnen worden, bijvoorbeeld omdat het verzekeren ervan te duur zou zijn, wordt ingeschat welke buffer noodzakelijk is. Deze buffer is het weerstandsvermogen.
In deze paragraaf wordt verslag gedaan van de resultaten van de meest recente herijking/inventarisatie van risico's en maatregelen. Op basis van de geïnventariseerde risico's en de beschikbare financiële middelen (weerstandscapaciteit) is het weerstandsvermogen berekend.

Risicoprofiel concern Albrandswaard

Omschrijving (toelichting)

Om de risico's van Gemeente Albrandswaard in kaart te brengen is in samenwerking met het regieteam Albrandswaard en de GR BAR-organisatie een risicoprofiel opgesteld. Dit risicoprofiel is tot stand gekomen met behulp van het softwareprogramma NARIS® (NAR Risicomanagement Informatie Systeem) waarmee risico's systematisch in kaart kunnen worden gebracht en beoordeeld.
Omdat binnen de GR BAR-organisatie een deel van de producten en diensten wordt geleverd voor de drie gemeenten en de GR BAR-organisatie zelf geen algemene reserve kent, dient de benodigde weerstandscapaciteit middels de afgesproken verdeelsleutel opgevangen te worden door de deelnemende BAR gemeenten.

In de gemeentelijke top 10 ziet u de verzameling aan BAR risico's terug als één geconsolideerd risico met als percentage 100%. Alle risico's worden 2 maal per jaar herijkt en er wordt continu geanticipeerd op nieuwe risico's. Alle onzekerheden dan wel risico's die niet in de begroting (kunnen) worden opgenomen, worden vanaf het moment dat zij kwantificeerbaar zijn opgenomen in het risicoprofiel.

Actuele ontwikkelingen

Omschrijving (toelichting)

<u>Sociaal domein</u>
Binnen het Sociaal domein is landelijk een aanhoudende trend te zien van stijgende kosten als het gaat om de WMO en de Jeugdwet. De kosten voor de uitvoering van de participatiewet zijn stabieler. De omvangrijke bezuinigingsplannen van het kabinet op de uitvoering van de Jeugdzorg zijn vooruit geschoven maar zullen komende jaren uitgevoerd gaan worden. De toenemende hulpvraag onder jongeren is zorgelijk en de beperkte beschikbaarheid van passende hulpverlening dragen bij aan het aanhouden van een stevige risico's in het gemeentelijk risicoprofiel.

ICT/ Informatiebeveiliging
De bescherming van alle gevoelige informatie en het aanbieden van moderne- en veilige, digitale product- en dienstverlening ontkomt ook niet aan de oplopende kosten van noodzakelijk onderhoud, beheer en doorontwikkeling. De kosten voor ICT en informatiebeveiliging lopen de laatste jaren sneller op. Burgers verwachten steeds meer op het gebied van digitale dienstverlening. De gemiddelde kosten op ICT gebied per inwoner ontwikkelt zich komende periode voorbij de € 100. Het risico dat wordt opgenomen in het risicoprofiel blijft hoog.

De BAR organisatie nieuwe stijl
De nieuwe BAR-organisatie zal zich in 2024 specifiek richten op de bedrijfsvoering voor- en namens de gemeente, en is niet langer voor alles de uitvoeringsorganisatie. De mensen werkzaam binnen de primaire taakvelden gaan met ingang van 2024 over naar de gemeente. Het risico bestaat dat de krappe arbeidsmarkt niet of minder voorziet in geschikte kandidaten voor de diverse vacatures die hier straks vacant zijn/komen. Het risico bestaat dat het personeelsverloop toeneemt door al de veranderingen in 2024. Het ziekteverzuim ligt over een langere periode boven het landelijke gemiddelde en vormt een risico.

De oorlog in Oekraïne
De oorlog heeft gevolgen voor de gemeente. Het realiseren van opvang en huisvesting voor de korte en langere termijn kan van invloed zijn op de benodigde weerstandscapaciteit. Er gaat ambtelijke capaciteit naar de opvang, begeleiding en huisvesting van vluchtelingen, plus de administratieve en financiële organisatie hieromtrent. Aan de opvangtaak van de gemeente zijn vergoedingen gekoppeld. Vooralsnog geldt de insteek dat de gemeente geen financiële schade op mag lopen door de taken die hierin zijn ontstaan. We houden er rekening mee dat de kans op financiële schade als gevolg van de oorlog wel degelijk aanwezig is en toe kan nemen met het aanhouden er van.

Hoge energieprijzen, hoge inflatie
Niet alleen van gas, olie en benzine, maar ook van voedingsmiddelen, ruwe grondstoffen en bouwmaterialen blijven de prijzen stijgen. Dit zorgt ervoor dat de inflatie naar verwachting flink boven de gemiddelde waarde blijft. De koopkracht neemt af en voor veel huishoudens zal dit problemen op gaan leveren. Bouw- en onderhoudskosten lopen eveneens op en kunnen tot hogere uitgaven leiden.

Schuldhulpverlening, bijzondere bijstand
Een groeiende groep inwoners en ondernemers zal naar verwachting een beroep gaan doen op ondersteuning bij het voorkomen/beperken van schulden en/of faillissement. De groep huishoudens die het risico loopt de vaste lasten niet meer te kunnen betalen neemt toe en beperkt zich niet tot vooral de lage inkomens.

Risico's

In onderstaand overzicht staan de 10 belangrijkste (geconsolideerde) risico's gepresenteerd die de grootste invloed hebben op de berekening van de benodigde weerstandscapaciteit.

Belangrijkste financiële risico's

Nr.	Risicogebeurtenis	Gevolgen	Maatregelen	Kans	Financiële gevolgen	Invloed
R532	Risico's taakuitvoering GR-BAR (Nieuwe Stijl).	Geld - (Tijdelijk)extra (frictie)kosten/uren/ inhuur personeel.	Risicobewust handelen binnen BAR.	100% (BAR)	Max.€ 494.270	14,86%
R1401	Risicocluster tekorten uitvoering gedecentraliseerde taken sociaal domein.	Geld - Opgenomen risico's 3D's in GR-BAR en andere overheidstaken die op lokaal overheidsniveau worden weggezet.	Continue sturing op processen.	100% (BAR)	Max.€ 750.000	13,77%
R1441	Reserve grondbedrijf (MPO) is niet toereikend.	Geld - Bijstorting uit Algemene reserve door tekort in het betreffende exploitatiejaar.	Sturing m.b.v. MPO-t.	30%	Max.€ 1.000.000	7,18%
R1442	Oplopende kosten in (wegen)bouwsector door stijgende conjunctuur(schaarste).	Geld – financieel.	Rekening houden met onvoorziene extra kosten bij ramingen en offertes.	50%	Max. € 500.000	5,95%
R1552	Integraal huisvestingsplan Onderwijs.	Geld – Onzekerheid hoeveel aan extra (tijdelijke) investeringen nodig zijn, ondanks opstelling integraal en strategisch Plan.	Uitwerking plan en planning; goede investeringsbegroting hiervoor opstellen.	50%	Max. € 500.000	5,94%
R1558	Toenemende inflatie.	Geld - Dekkingsproblemen bij de begroting.	Conjunctuurschommelingen i.c.m. prijsontwikkelverwachtingen tijdig bijsturen in tussenrapportages.	50%	max.€ 500.000	5,93%
R385	Begrotingstekorten in gemeenschappelijke regelingen waardoor de gemeente financieel moet bijspringen.	Geld - Financieel.	Sturing op de ingediende begrotingen van gemeenschappelijke regelingen in samenspraak met de Raad.	50%	max.€ 500.000	5,92%
R1555	Onvoldoende woonruimte beschikbaar voor tijdelijke én uiteindelijke huisvesting statushouders en vluchtelingen.	Geld – Verhuurders vragen hoge huur; Woonruimte moet plotseling snel nieuw gebouwd worden.	Goede planning en communicatie met alle betrokken partijen.	50%	Max. € 500.000	5,91%
R1440	Risicocluster uitvoering wet- en regelgeving beveiliging data/informatie/gegevens/privacy.	Geld - financieel, juridische aansprakelijkheid.	Goede implementatie en uitvoering van de Wetgeving.	30%	Max.€ 500.000	3,59%
R501	Algemene Uitkering wordt lopende het begrotingsjaar lager i.c.m. koppeling Rijksuitgaven en verwerking aanvullende kortingen.	Geld – financieel.	Goede interpretatie van circulaires. Voorzichtig begroten van inkomsten Algemene Uitkering.	30%	Max. € 500.000	3,58%

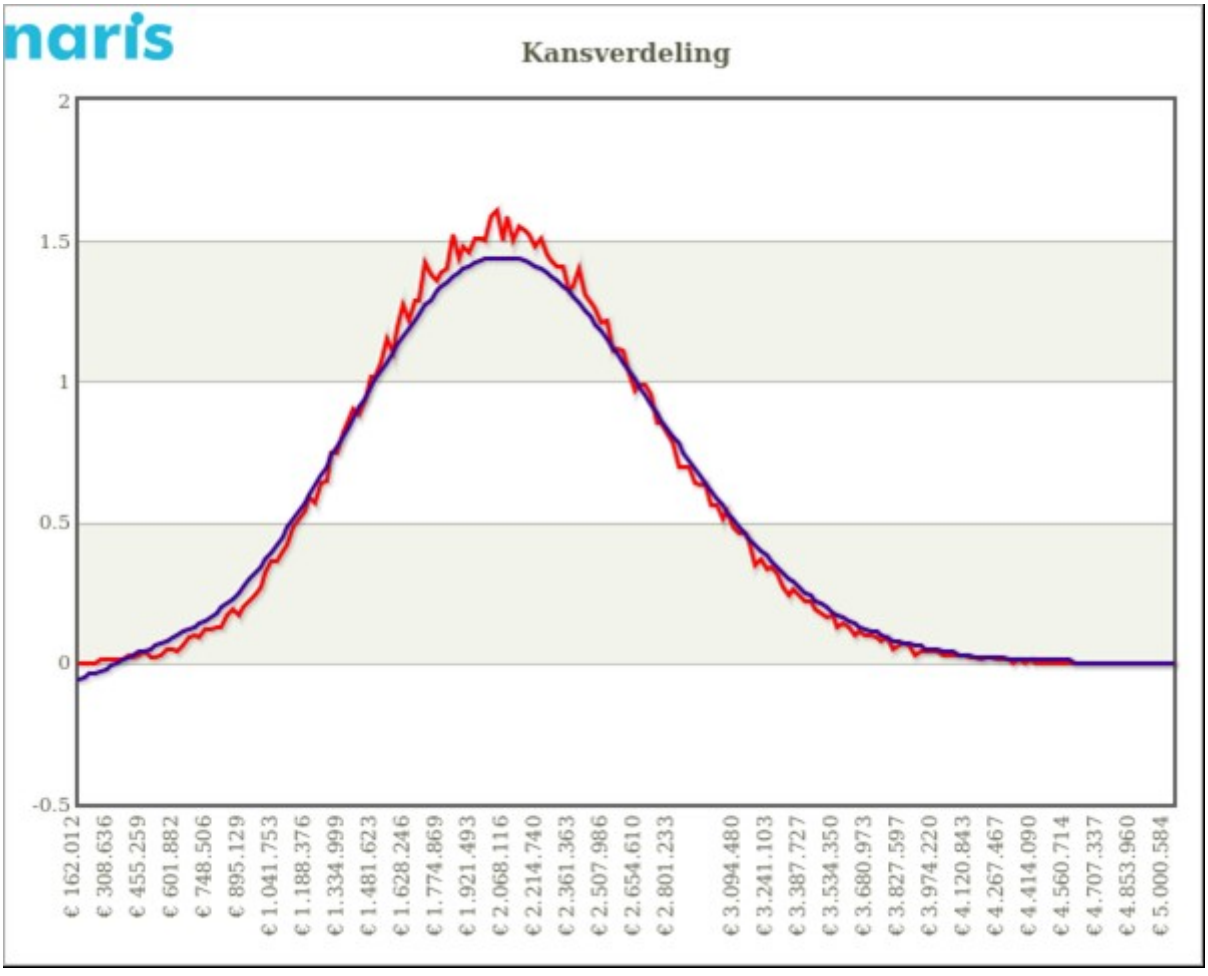
Totaal van alle risico's: €5.744.270

Bovenstaand overzicht toont risico’s die incidenteel schade op kunnen leveren met daarbij het maximale financiële gevolg. De onderstaande tabel geeft aan hoe groot de kans is in lengte van tijd.

Kwantiteit	Referentiebeelden	Kans klasse	Toelichting kansklasse
10%	<0 of 1 keer per 10 jaar	1	Deze klasse wordt gehanteerd voor risico's waarvan het onwaarschijnlijk is dat deze zich in de komende jaren voordoen.
30%	1 keer per 5-10 jaar	2	Deze klasse wordt gehanteerd voor risico's waarvan het niet waarschijnlijk is dat deze zich in de komende jaren voordoen.
50%	1 keer per 2-5 jaar	3	Deze klasse wordt gehanteerd voor risico's die zich in het komende jaar wel maar ook niet kunnen voordoen.
70%	1 keer per 1-2 jaar	4	Deze klasse wordt gehanteerd voor risico's waarvan het waarschijnlijk is dat ze zich in de komende jaar zullen voordoen.
90%	1 keer per jaar of >	5	Deze klasse wordt gehanteerd voor risico's waarvan het zeer waarschijnlijk is dat ze zich in de komende jaar zullen voordoen.

Op basis van de ingevoerde risico's is een risicosimulatie uitgevoerd. De risicosimulatie wordt toegepast omdat het reserveren van het maximale bedrag niet nodig is omdat de risico’s nooit allemaal tegelijk en in hun maximale omvang zullen optreden.

Onderstaande figuur en de bijhorende tabel tonen de resultaten van de risicosimulatie.

Uit de simulatie volgt dat 90% zeker is dat alle risico’s van Albrandswaard kunnen worden afgedekt met een bedrag van **€ 2.934.126 (benodigde weerstandscapaciteit).**

Benodigde weerstands- capaciteit bij verschillende zekerheidspercentages	
Percentage	Bedrag
10%	1.305.773
25%	1.653.146
50%	2.072.031
75%	2.514.619
90%	**2.934.126**
95%	3.191.701

Risicoprofiel grondbedrijf

Voor het berekenen van het risicoprofiel voor het grondbedrijf wordt aangesloten bij het Meerjaren Perspectief Ontwikkelprojecten (MPO) 2023. Voor het grondbedrijf wordt het risicoprofiel niet gesimuleerd, maar wordt de kans van optreden maal het effect van optreden opgenomen. Hierbij is rekening gehouden of het gewaardeerde risico binnen het resultaat van het project opgevangen kan worden. Wanneer dit niet het geval is, heeft dit een effect op het risicoprofiel.

Project	MPO 2023 Risico's (ongewogen en gesaldeerd)	MPO 2022 Risico's (ongewogen en gesaldeerd)	MPO 2023 Risico's (gewogen en gesaldeerd) A	MPO 2022 Risico's (gewogen en gesaldeerd) B	Verschil C=A-B	Op te vangen in grondexploi-tatie D	Niet op te vangen in grondexploi-tatie E=D-A
Verliesgevend							
Spui	-1.064.968	-919.500	-499.490	-304.800	-194.690	0	-499.490
Polder Albrandswaard	-291.000	-220.000	-105.500	-86.000	-19.500	0	-105.500
Binnenland	-150.728	-2.100.000	-113.046	-650.000	536.954	0	-113.046
TOTAAL	**-1.506.696**	**-3.239.500**	**-718.036**	**-1.040.800**	**322.764**	**0**	**-718.036**

Voor het grondbedrijf Albrandswaard kunnen op basis van bovenstaande doorrekening alle risico's worden afgedekt met een totaalbedrag van **€ 718.036 (benodigde weerstandscapaciteit).**

Beschikbare weerstandscapaciteit

De beschikbare weerstandscapaciteit van Gemeente Albrandswaard bestaat uit het geheel aan middelen dat de organisatie daadwerkelijk beschikbaar heeft om de risico's in financiële zin af te dekken. Zie de tabel hieronder.

Beschikbare weerstandscapaciteit per 1 januari 2024	
Weerstandsonderdelen	Huidige capaciteit
Algemene reserve	€ 10.443.825
Reserve MPO	€ 1.089.520
Reserve Sociaal domein	€ 2.000.000
Beschikbare weerstandscapaciteit	**€ 13.533.345**

Relatie benodigde en beschikbare weerstandscapaciteit

Om te bepalen of het weerstandsvermogen toereikend is, dient de relatie te worden gelegd tussen de financieel gekwantificeerde risico's en de daarbij gewenste weerstandscapaciteit en de beschikbare weerstandscapaciteit. De benodigde weerstandscapaciteit die uit de risicosimulatie voortvloeit, kan worden afgezet tegen de beschikbare weerstandscapaciteit. De uitkomst van die berekening vormt het weerstandsvermogen.

Risico's	Weerstandscapaciteit
Bedrijfsproces	Algemene reserve
Financieel	Reserve MPO
Imago/politiek	Reserve Sociaal domein
Informatie/strategie	
Juridisch/aansprakelijkheid	
Letsel/veiligheid	
Materieel	
Milieu	
Personeel/Arbo	
Product	

Weerstandvermogen

Ratio weerstandsvermogen = Beschikbare weerstandscapaciteit / Benodigde weerstandscapaciteit = **€ 13.533.345** / (€ 2.934.126 + € 718.036) = € 3.652.162 = **3,71**

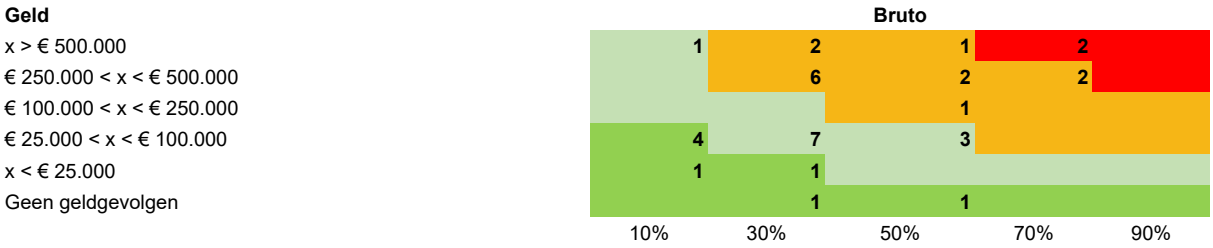
De normtabel is ontwikkeld in samenwerking met de Universiteit Twente. Het biedt een waardering van het berekende ratio.

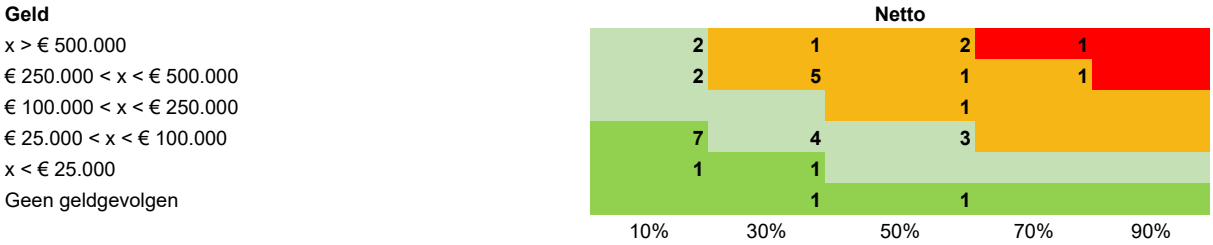
Weerstandsnorm		
Waarderingscijfer	Ratio	Betekenis
A	>2	uitstekend
B	1.4-2.0	ruim voldoende
C	1.0-1.4	voldoende
D	0.8-1.0	matig
E	0.6-0.8	onvoldoende
F	<0.6	ruim onvoldoende

Het ratio van Albrandswaard valt in klasse A. Dit duidt op een uitstekend weerstandsvermogen.

Risicokaart

Risico's waarvan de oorzaken en gevolgen in klassen ingedeeld zijn kunnen geplaatst worden in een risicokaart. Deze kaart toont in één oogopslag de spreiding van de risico's. Er wordt een onderscheid gemaakt in het bruto en netto risico. Het bruto risico geeft de situatie weer voordat er maatregelen zijn getroffen. Het netto risico geeft het resultaat na het nemen van maatregelen.

Kengetallen

In dit onderdeel kengetallen geven wij duiding aan onze financiële positie voor de onze begroting 2024 met haar meerjarenperspectief. Om een goed beeld te krijgen van de financiële positie kijken wij naar de ontwikkelingen aan de hand van een aantal belangrijke financiële kengetallen. Per kengetal geven wij de trend weer en de betekenis ervan voor onze financiële positie. Is de trend bijvoorbeeld risicovol, gunstig, of is het een directe dreiging voor de financiële gezondheid van onze gemeente.
Ze hebben geen functie als normeringsinstrument in het kader van het financieel toezicht. Het reëel en structureel sluitend zijn van de begroting blijft het bepalende criterium.

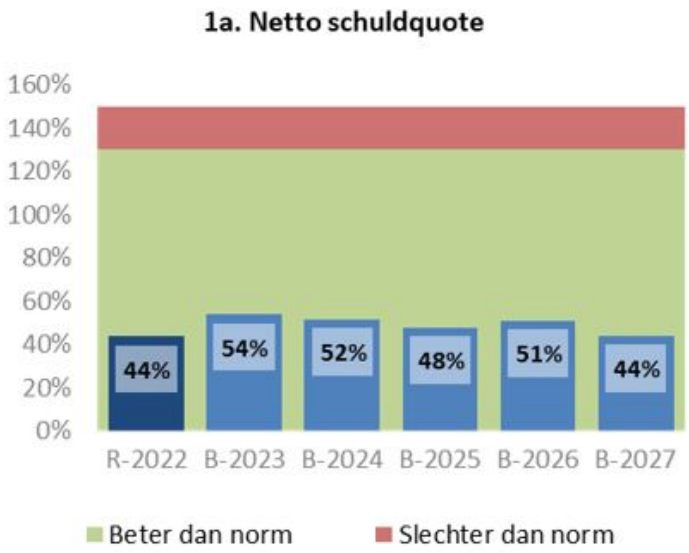
Signaleringswaarden kengetallen	Realisatie	Begroting				
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
1a. Netto schuldquote	44%	54%	52%	48%	51%	44%
1b. Netto schuldquote gecorr. voor alle verstrekte leningen	42%	52%	50%	46%	49%	42%
2. Solvabiliteitsratio	37%	32%	33%	35%	36%	39%
3. Grondexploitatie	4%	4%	3%	3%	4%	4%
4. Structurele exploitatieruimte	8,1%	-4,1%	0,8%	2,3%	1,1%	3,3%
5. Gemeentelijke belastingcapaciteit	128%	126%	128%	128%	128%	128%

De waarden van de kengetallen zijn ingedeeld in 3 categorieën die aansluiten bij de landelijk vastgestelde signaleringswaarden (2016). Categorie A is het minst risicovol en C het meest risicovol.

Signaleringswaarden kengetallen	Categorie A minst risicovol	Categorie B neutraal	Categorie C meest risicovol
1a. Netto schuldquote	< 90%	90 - 130%	> 130%
1b. Netto schuldquote gecorr. voor alle verstrekte leningen	< 90%	90 - 130%	> 130%
2. Solvabiliteitsratio	> 50%	20 - 50%	< 20%
3. Grondexploitatie	< 20%	20 - 35%	> 35%%
4. Structurele exploitatieruimte	> 0%	0%	< 0%
5. Gemeentelijke belastingcapaciteit	< 95%	95 - 105%	> 105%

Schuldquote

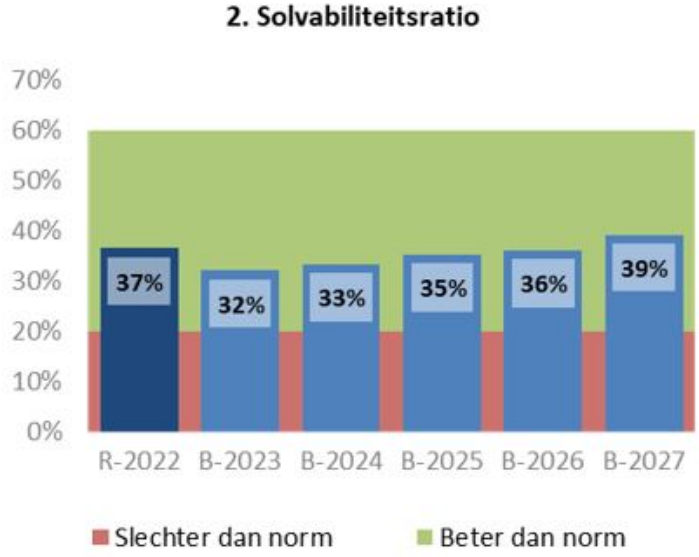
Een graadmeter voor de financiële positie is de omvang van onze schuldverplichtingen in relatie tot onze opbrengsten, oftewel de schuldquote. Onderstaande grafiek illustreert deze ontwikkeling.

Onze schulden zijn toegenomen afgelopen jaren. De gemeente heeft behoorlijk geïnvesteerd. Ondanks het economisch hoogtij wat we hebben gehad, vielen de structurele opbrengsten, onder andere vanuit het gemeentefonds, tegen de afgelopen jaren. Gedane en toekomstige besluiten omtrent de besteding van gelden, en eventuele nieuwe investeringen zullen hun effect hebben op de schuldquote. Ondanks de positieve ontwikkeling, mede door het aflossen van schulden, blijven er altijd risico's. Rentestanden lopen inmiddels op, wat zeker zijn invloed zal hebben bij nieuwe investeringen.

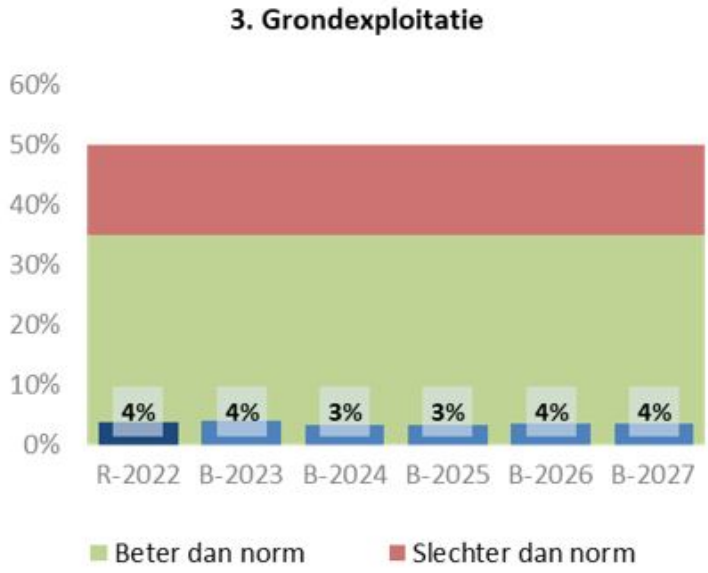
Solvabiliteit

De solvabiliteit geeft aan welke gedeelte van je bezit met eigen vermogen is gefinancierd. Een woning bijvoorbeeld, deze is voor 80% gefinancierd bij de bank en 20% betaald met eigen spaargeld. In dit geval is de solvabiliteit 20%. Onderstaande grafiek illustreert de ontwikkeling van dit kengetal voor onze gemeente.

Albrandswaard heeft een stabiele vermogenspositie en reservepositie, die de afgelopen jaren licht af nam. Grote investeringen / nieuwe bezittingen moesten worden gefinancierd. Keuzes omtrent de besteding van gelden hebben hun effect op de solvabiliteit. Alsmede eventuele toekomstige grote investeringen.
De economie heeft een cyclisch karakter. Financiële tegenvallers zijn niet altijd goed te voorspellen. Door huidige risico's die nog niet helemaal inzichtelijk zijn, bestaat ook minder zekerheid over de haalbaarheid van verwachte exploitatieresultaten en de groei van vermogen. Dit is ook meegenomen in de meerjarenraming. Gelet op de schaalgrootte (omzet) van Albrandswaard zijn wij kwetsbaar. Als een financieel risico zich manifesteert kan dat grote impact hebben op de stand van onze algemene reserve. Het is goed de solvabiliteit te blijven volgen, zodat bij een economisch minder goede periode er tijdig onderbouwde afwegingen gemaakt kunnen worden tussen inhoud en financiën.

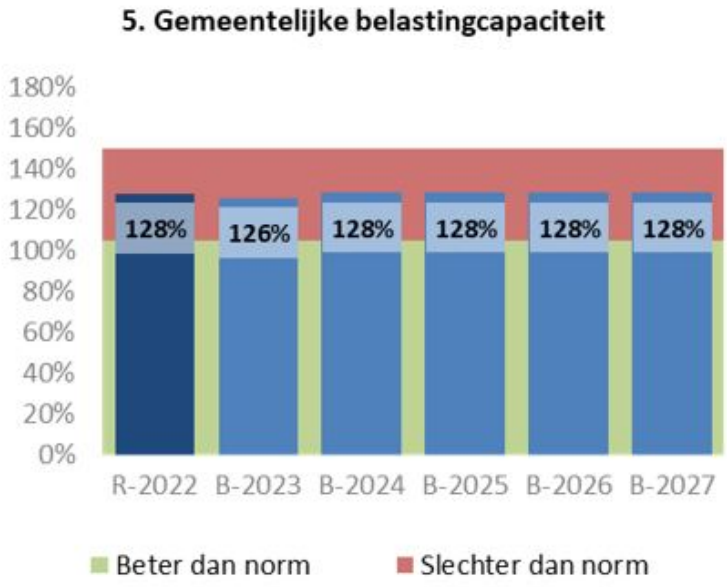
Grondexploitaties
Afgelopen jaren is gebleken dat grondexploitaties een forse impact hebben op de financiële positie van een gemeente. Bij grondexploitaties volgen de inkomsten altijd pas na de uitgaven. Bijvoorbeeld voor een nieuw woningbouwproject moet de grond eerst gekocht en bouwrijp gemaakt worden voordat het weer verkocht kan worden. De financiering voor grondaankopen en bouwrijp maken leiden normaal gesproken (tijdelijk) tot hogere schulden.
Onderstaande tabel geeft de ontwikkeling weer van de (financiële) waardes van onze grondposities ten opzichte van de totale opbrengsten (exclusief reservemutaties). Daarbij geldt dat hoe lager de (boek)waardes van onze grondposities (exploitaties) zijn in vergelijking met de totale opbrengsten, des te minder financiële risico's wij lopen. Als de waardes van de grondposities namelijk laag liggen hoeven de (grond)verkopen minder op te leveren om investeringen uit het verleden terug te verdienen.

Onze positie is sterk verbeterd de afgelopen jaren en de prognoses zijn goed, zoals eerder verwacht. De grafiek laat zien dat we onder de signaalgrens blijven.
De realisatie van sociale woningbouw (in combinatie met woningbouw in de vrije marktsector) blijft een belangrijk speerpunt. Een speerpunt met impact op de financiële kengetallen.
Nieuwe plannen en exploitaties zullen om investeringen en financiering vragen, en dat geeft inherente risico's bij het terug verdienen. Met mogelijk risico dat de lijn omhoog schiet.

Structurele exploitatieruimte
De structurele exploitatieruimte is van belang om te kunnen beoordelen welke structurele ruimte de gemeente heeft om de eigen lasten te dragen, of welke structurele stijging van de baten structurele daling van de lasten daarvoor nodig is. De signaalgrens is daarom om ook 0%. Wanneer het cijfer negatief is, betekent het dat het structurele deel van de begroting onvoldoende ruimte biedt om de lasten te kunnen blijven dragen. In de toekomst zullen er dan opbrengststijgingen of ombuigingen gerealiseerd moeten worden.
Het kengetal laat zien dat de structurele inkomsten, de onzekerheid hieromtrent en het onstabiele karakter, zijn invloed heeft. Alsmede de opgaven die we op ons af zien komen. Hierdoor zien we het kengetal onder de signaalgrens komen. Het is nodig om kritisch te blijven kijken naar hoe structurele lasten in evenwicht kunnen blijven met structurele baten.

Gemeentelijke belastingcapaciteit
De gemeentelijke belastingcapaciteit geeft de gemiddelde woonlasten van een inwoner van Albrandswaard weer ten opzichte van het landelijke gemiddelde. Onder woonlasten wordt hier bedoeld de rioolheffing, afvalstoffenheffing en onroerende zaakbelasting (ozb).

De inwoner van Albrandswaard betaalt hogere woonlasten dan de gemiddelde Nederlander. Dit betekent echter niet dat wij als gemeente meer financiële ruimte hebben dan 'de gemiddelde gemeente'. De rioolheffing en afvalstoffenheffing zijn namelijk financieel gesloten systemen. Deze kosten kunnen hoger liggen dan gemiddeld door bijvoorbeeld de aard van de grond, oppervlakte en omgevingsfactoren. Om de lasten voor de inwoner niet onnodig te laten stijgen is het daarom van belang om bedrijfsmiddelen doelmatig in te zetten en/of innovatieve en kostenbesparende maatregelen te nemen indien mogelijk. Ook al nemen kosten op deze gebieden toe en zijn er vele variabelen en risico's bij de bepaling van de lasten, toch zien we een stabilisatie van de belastingcapaciteit voor de inwoner van Albrandswaard. Ons beleid is kostendekkend.
De relatieve hoge gemeentelijke belastingen zijn, gelet op het voorzieningenniveau, veranderingen in andere inkomsten en toenemende kosten nodig om tot een sluitende begroting te kunnen komen.

Conclusie over huidige risicoprofiel

Omschrijving (toelichting)

In de voorgaande onderdelen is een relatie gelegd tussen het risicoprofiel van de gemeente en het benodigde weerstandsvermogen. Onze organisatie valt in klasse A (waarderingscijfer); een weerstandsvermogen dat uitstekend is. We kunnen derhalve stellen dat de organisatie er financieel goed voor staat.

Investeringen, de fluctuerende algemene uitkering en risico's hebben een uitwerking op de kengetallen. Ook zien we rentes inmiddels stijgen. Het is noodzakelijk de kengetallen in de gaten te houden en financieel gezond te blijven door tijdig afwegingen en keuzes te maken indien nodig. Met name ook bij grote investeringen. De komende jaren moeten we ook blijven vasthouden aan een begroting op basis van reële ramingen.